

DIJOONDI DIN NYÁNNÍ YILPUEE

"DIJOONDI DIN NYÁNNÍ YILPUEE": Ti lēē Unimboti takaldau poon ajan aba nì an boyiliŋi kí tīī-ni. M nyí m-pobilin yii Unimboti takaldau u-ba dí dàá bóbití-ni tiboti gbanti mmontiimin.

Unimboti boti nyánní "yilpu ní" ní ki cāabìń dijoondi tinman pu yal ki tīī bin ní deedee kùm nì deedee nyinnyoonu cááyee. Unil yaa kpántì u-ba ki fá ikpiti, ní ki yíiń ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo dāan kí kó u-pobilin ní ki lafun föö ki kíí tinman pu yii u sá u-fiiliuee, ní ú tīī-u u-popindi nì u-gbansənfinu. U nín ná min ki tii man doooo abin 1937 ki dāa sāā dínee dee, ki yōon nyunti gbantee tiba kaa yākati man nì m-Dindaan kansikin kpáb. M mèé-si yii a yaa kaa láa fōō-U ki kííyee, á sìntī a-ba taapu kí fōō-U kí kíí KOŊKONNEE Ú nin sá a-Dindaan kí nin sá a-fiiliu.

Selected scriptures taken from Ntcham (Bassar) New Testament, Copyright ©1990 by Biblica, Inc.® Used by permission. All rights reserved worldwide.

Ama Unimboti dàkà-ti u nín néeń-ti min bulfee di sá yii, ŋyunti ŋun ti dáá sá binikpitibee, Kriisitoo kpîi ti-pu. –Room 5.8

Kutaa ń wúntí jiŋaal un Juuda yab jin ki téetí Unimboti nín nìn nyántì bi-naanjab Eejipitee Yeesu nìn nyí yii nyunti nun u dàá yikì kitin nee pu kí gítí u-Baa ceeyee bāań. U nìn néeń u-yab bin bí duulnyan dooyee, ki gíti néeń-bi ki lákatì ali ki tin kátì-ku. -Jaan 13.1

Dineenkpaandi diba kaa ti bí kí bà unil ń dū u-manfal kí kúntí u-boobi pu.

-Jaan 15.13

... Unimboti un bí, ki nìn péē bí dooooyee ki dàá dāá dāañee ń ŋá-ni tiŋan kí tīī-ni ngbansonfi nì nfām miluli min bí u-beejal nimiinee, nì Yeesu Kriisitoo un sòon ibaamon, ki sá Ujipoŋkpil, ki sá upeepeekaa un Unimboti fikitì ditankpiilinee, ki sá duulnya bətiibi kpiliuee pu.... -Dileedakal 1.4. 5

Kun puee Unimboti néeń kitin pu nib koko tikpil, mín pu ní u dū u-Jipombaabil ki tīī, an nín dàá ná pu un sá kamaa yaa fōō-u ki kííyee ń taa kpú, ama ú ká mmanfafokon nun kaa cáá dikuntilee. -Jaan 3.16

TINIMBOTIIL TIN YEESU KRIISITOO CÁÁYEE

2

Tiŋman, dinimbətinool bəti tin nìn bí dibalin Unimbəti nyántì ki dàkā-tee sá tiwaŋkpaandi ní! Yeesu kpántì unil ní ki dómiń ti-cee, Unimbəti Fām dàkā yii u sá deedeedaan, Unimbəti tūuni ká-u. Bi sòoñ u-pu atimbun kəkən, kitiŋ pu nib fōō-u ki kíí ní Unimbəti yōon-u ki jóm yilpu tinyool laŋki.

—Tiimootee 1 3.16

Tin bí nee koko bāań ki ŋá kii ti-Dindaan nín yāntì u bonaatiliu sòoñ miŋyee ní yii: "Usapoon un kaa nyí uninjee dàá cáá dipool kí màal kibininjabiki, bi dàá pō-kì diyindi yii Eemanuyeel." (Eemanuyeel taapu di sá yii: Unimboti bí ti-cee). —Maatiu 1.22, 23

"Man nì m-Baa Unimboti ti sá ubaanti ní." – Jaan 10.30

Ní Yeesu kíí-u yíí: "Fiiliipi, m nín bí ni-cee an yúntì pu nee, ní saa nyí-maaan? Un yaa ká-mee, ká m-Baa mun dee. Kin ba pu ní sii gítī lì yii m dàkà-ni m-Baa? Aa nyí yii man bí m-Baa ni, ní m-Baa mun bí man naaan? Tiboti tin m sòon nì nee, maa sòon-tì m-ba pu, an sá m-Baa un bí m-nee di tūn u-tundi."

—Jaan 14.9, 10

Sii un di yaa lì nì ibaamon yii Yeesu sá Unimboti Jipoonee, Unimboti bí a-ni ní si mun bí Unimbotin. —Jaan 1 4.15

Ní ntūunee kíí-u yii: "Unimboti Fām di dàá kpákatiń a-pu, ní yilpu fóŋŋŋ Nimbotiu poŋŋu ń bìiñ a-pu kii mboonee. An pu ní circir biki kin a dàá màalee bi dāa yíì-kì Unimboti Jipoon."

Ní bi nìn bíī kūuntí yii: "Unimboti

Jipoon, a nyàab-ti nì tilati poon ní? Ibosoon yuntiŋu kaa láá bāań ní a dómiń doo kí sàan-taaa?" – Maatiu 8.29 U bíī sòon mimmee, ní ditagbandi diba

dómiń ki bīin bi-pu ki jil palpal, ní bi gbil Unimboti sòonní ditagbandee ni yii: "Un bí nee di sá man Jipoon un m néen tinanee, u-pu ní m-pobil sòm. Ní pilfimaan-u."

—Maatiu 17.5

…U daa ká-uee ní ki bí-u yii: "A fōō

Kinibiki ki kííii?" Ní u kíí-u yii: "Ukpil, ún di sá ŋma ní, m fōō-u kí kíí ní?" Ní Yeesu bí yii: [Unimbəti Jipəən gbantee] "A wāĺ-uaa! Ún di bíī sòon nì si nee." Ní u bí yii: "M-Dindaan, m fōō-si ki kíí," ní ki lítì Yeesu nimiin ki jáam̀-u. —Jaan 9.35-38

4 YEESU TÙKÙ-TI UN NÍ U SÉE

Ní Yeesu kíí-bi yii: "Nimbi sá taapu doo yab ní, man nyánní yilpu ní. Ni sá duulnya yab ní, man kaa sá duulnya you." Ní Yeesu kíí-bi yii: "Ibaamon, ibaamon, man péē bí ní bi nín màl Abraam!" —Jaan 8.23 nì 58

Ní Yeesu bí-bi yii: "Man di sá tijin tin tìì dimanfalee. Un yaa dómiń m-ceeyee, ŋkùm kaa ti cútí udaan jaanjaan; mín ní un yaa tí fōō-mi ki kííyee, nnyinnyoo kaa ti cútí udaan jaanjaan. —Jaan 6.35

M nín dáá bí duulnyan doo nee, man di sá ŋwalfi ki tīī duulnya." –Jaan 9.5

Mín puee ní Yeesu gíti li yii: "Ibaamon, ibaamon ní m sòon nì ni, man di sá kupikpuŋkpuŋu punyokoki. -Jaan 10.7

Ní Yeesu kíí-u yii: "Man di fìkitī, man di sá dimaŋfal. Sii un fōō-m ki kííyee, báà a yaa kpíì gba a dàá nīn cáá dimaŋfal."

-Jaan 11.25

Ní Yeesu kíí-u yii: "Man di sá nsan, ki sá ibaamon ki sá dimanfal. Ubo kaa ŋū'n kí dī laaaba kí dāañ m-Baa Unimboti cee, see ú dīń man pu." –Jaan 14.6

YEESU NÍN NÌN NÁ MAAMAACIB 5 BINYEE BIBA

Niinee, ní u bí yii samaa koko ń kal kumosonu pu, ní u fōō kponob binmoo nì ijom ilee ní ki wáan kutaa, ki jáam Unimboti, ní ki gífì gífì kponobee ki dūu tīī u-boonnooliibi, ní bín dūu yākati binib koko. Ní bi-koko jín ki díkí, an kín, ní bi kóon akponokati nì ajongin nin kínee ki gbéen tikabiti saalaa nì tili. Bininjab bin nìn jín tijin gbantee nìn bàn kii binib kutukub binmoo, baa kàan binimpoobi nì mbiyaamu.

—Maatiu 14.19-21

Ní Siimon bí yii: "Ukpil, ti dū kunyamoŋu ní ki tó tilaandi, kaa cúú báà tiba, ama, a-nyoobundi puee, m dàá tō kulaaŋŋu."
Ní bi dūu tó, ní ki cúú ijom tikpil, ali bi-laanti bíī tìfī.

—Luuki 5.5, 6

Ní bijofub bili nìn kā nsan canin, bi gbìl

Yeesu bíī jītí bi-cee niinee, ní bi bíī tátí yii: "Ukpil, Dadfiidi naantiiu, sō ti-saai!" Niinee ní Yeesu...bālfì-bi yii: "Ba ní ni là m ŋá kí tīī-ni ní?" Ní bi kíí-u yii: "Ukpil, ŋúbití ti-nimiliŋ." Ní Yeesu súń bi-saai ní ki gbēē bi-nimiliŋ, kpalaa niinee ní bi wál, ki kín ki nóó-u. —Maatiu 20.30 nì 32-34

6 YEESU KRIISITOO SÁ UNAANLI NÍ KI SÁ TI-DINDAAN

...Unimboti un dī Yeesu Kriisitoo pu ki náań tikokoee. – Eefeesi 3.9

Di sá yii tiwan tin koko bí yilpuee nì tin bí taapuee, tin bi wālee nì tin baa wālee, an yaa sá itūun in jīn abeeyee nì in sá bikpilibeeyeeee an yaa tí sá in cáá mponeeyeeee, Unimboti nìn dī u-Jipoonee pu ní ki náań tín koko, u-Jipoonee di náań tikoko ki yì an koko mun. -Kooloosi 1:16

Dín ní Unimboti dū ki náan tikoko. Tiba kaa bí fam Unimboti kaa dū Dinyoobundee ki náan kudoŋu. —Jaan 1.3

... Unimboti nìn dī u-bonaatiliibi pu nì nsambiyaamu tikpil pu ki sòon nì ti-naanjab nfunyom tikpil.... Iyunti in sá ijoolkaa nee poonee, u dī u-Jipoon pu ní ki sòon nì ti. Unimboti dī u-Jipoon gbanti pu ní ki náań duulnya nì tin koko bí duulnyanee. Ún ní Unimboti lēē ní ki dū tikoko ki ná u-naan.

-**Eebru 1.1, 2**

"Israyeel maaliŋu koko, béémaan nì ibaamon poon yii, Yeesu un ni kpáá ndopuntikaa puee, Unimboti dū-u ki ŋá ti-Dindaan ki lēē yii ú nīn sá Kriisitoo."

-Atuun 2.36

ki?

Kin ba pu ní sii sòon ki bíil a-nabiki? Ní si mun, ba pu ní a kpèé a-nabiki fam? Ti-koko dàá dāá cù Unimboti nimiin ibosoon. —Room 14.10

Unimboti nì Yeesu Kriisitoo un dàá sòon bin wālee nì bitankpiibi botee, nì u-dāantam nì u-beel puee, á sòon Unimboti boti.... -Tiimootee 2 4.1, 2

"Man Kinibiki yaa láā dómiń kii ubotee nì Unimboti tūuni kokoee, m dàá dāá kàl m-beejal pu nì tinyool, ní duulnya timbulin koko dāa kpáfí m-nimiin ní m gàntī-bi kii uwankpaal nín gàntī ipii nì inoobu puee."

—Maatiu 25.31, 32

IJwiin ŋun Unimbəti dàá yàntī Yeesu Kriisitoo ń bìitī nnibiyaamu tuuŋŋi ŋin bí dibalinee pu kí sòonee, tin tin báà ŋma dàá dāá kée dee, kii tibəməntiil tin man Pəəl sòonee nín lì puee. —Room 2.16

Ní u bí-ti yii tí nīn sòon u-pu samaa cee, kí dàkà-bi yii ún Yeesu baba ní Unimbəti lēē u-bəsoonliu, ú sòon bin walee nì bin kpíiyee bəti. —Atuun 10.42

YEESU KRIISITOO BABA DI NÜN KÍ DĀ UNIL KÍ FĪĪ-U KÍ LÍÍ

8

Ní Yeesu kíí-u yii: "Man di sá nsan, ki sá ibaamon, ki sá dimanfal. Ubo kaa nūn kí dī laaaba kí dāan m-Baa Unimboti cee, see ú dīń man pu." –Jaan 14.6

"An pu ní m tùkū-ni yii ni dàá kpú ni-kpitii poon. Ni yaa kaa fōō ki kíí yii 'man di sá un m sée' ni dàá kpú ni-kpitii poon." –Jaan 8.24

An pu ní u sá uniŋman umonti un pu baa kāntí tikpitil tibee, ki kpántì un tìì difiil din kaa cáá dikuntilee bin koko tō-uee.

–Eebru 5.9

Kun puee báà ŋma ŋá ikpiti ki dátih Unimbəti nyooti. Unimbəti ŋáań-ti tiŋan ki yàntī ti kpántí deedee nib u-nimiin faalaa, Yeesu Kriisitoo nín dū u-ba ki fīī-ti ki líìyee pu. –Room 3.23, 24

Baa ŋūn kí dī ubo pu kí ká difiil see Yeesu baba pu, kun puee taapu doo Unimboti kaa ti tīī ufiil ubo un pu timbi binib máan kí dī kí ká difiilee, see Yeesu pu."

-Atuun 4.12

YEESU KRIISTOO BABA DI NÜN KÍ DĀ UNIL KÍ FĪĪ-U KÍ LÍÍ

Di sá yii ún Unimboti di yāntì ní ni nì Yeesu Kriisitoo ná ubaanti. U yāntì Yeesu kpántì timbi ciinnu. Kriisitoo pu ní ti kpántì deedeedambi Unimboti nimiin ki bí circir, u fōō-ti ki líì.

-Koranti 1 1.30

Ún di dū u-ba ki tīī ki dá-ti ki nyántì ikpiti koko poon, ní ki dū-ti ki kpántì dinikitil din sá ún baba yal, ki bí circir, ki cáá difangiil, ki náań atummontee.

—Tiiti 2.14

4.17

Ní nīn jáam ti-Baa Unimboti dipoopindi poon u nín yāntì ní dāá ŋmā kí ká tin u síin kí tīī u-yab u-dumpu, ŋwalfi laŋkee. Di sá yii u nyántì-ti dibombondi poŋŋun ki cáań-ti u-Jiponneeŋkaau beel poon. U-Jipoonee di yāntì Unimboti fīī-ti ki lî, ki dū ti-kpitii ki pú-ti. -Kooloosi 1.12-14 "Di sá yii man Kinibiki dómiń kí nyàab kí fīī bin nìn wáŋkèe ní." -Luuki 19.10

Ní bi bí ki gà nlampoon ki nyóŋkí-u yii: "A máan kí fōō takaldee kí bútí tiwampiiŋkaal tin bi dūu bóobee. Kun puee bi kūū-si ní a-fatikuu dá anibul koko nì isoon koko nib, nì atimbun koko nib nì ntimu koko nib ki tīī Unimboti. —Dileedakal 5.9

10 YEESU KRIISITOO FATIKUU DI FÍNTÍ TI-KPITII

Kun puee, Yeesu Kriisitoo kúm pu ní u fīī-ti ki líì, ní ki dū ti-kpitii ki pú-ti; u ŋá mín kí dàkà-ti u-neendi nín wīikí min bulfee. –Eefeesi 1.7

An di sá m-fatikuu un nyáń ki cáań mpèé Unimboti nì binib tikpil kansikin bí ká bi-kpitii pōtamee. – Maatiu 26.28

Nimbi ni-ba nyí Unimboti nín dī min ki nyántìń-ni ni-naanjab sani in ni nìn nóó fam tiba kpá poonee. An kaa sá tiwan tin bíil kii animilee àá kii sindaariyee ní u dū ki nyántì-ni. Ama an sá nì Kriisitoo fatikuu un jítin tikoko nì tikokoee ní u dū ki nyántì-ni. Kriisitoo di sá kii dipibimontiil din pu baa kāntí tikpitil tiba nì tibee.

-Pieyeer 1 1.18, 19

Ama ti yaa dī ŋwalfi saŋŋu kii Unimbəti u-ba nín sá ŋwalfi puee, niinee ní ti nì ti-nabiyaamu ŋáań ubaanti, ní u-Jipəən Yeesu fatikuu fíntí ti-pəbiliŋ circir ki lèeki ti-kpitii kəkə. —Jaan 1 1.7

...Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yāntì ti nì Unimboti kansikin ŋáŋkèe, ní ti bí ki fàal Unimboti pu. –Room 5.11

TI NÍN FŌŌ KRIISITOO KI 11 KÍÍ PUEE NÍ U YĀNTÌ TI KÁ DIFIIL

Di sá yii Unimboti ŋanti pu nì ni nín fōō Kriisitoo ki kííyee pu ní ni ká difiil. Difiil gbantee, naa ŋá tiba ní ki ká-dì, u pú-ni-dì faalaa ní. An kaa tí sá ditundi pu, ní ubo ń nīn cáā gà u-bindi. —Eefeesi 2.8, 9

Mimmee, ti ká yii ti nín fōō-u ki kííyee pu ní ti kpántì deedeedambi Unimboti nimiin, ní ti nì Unimboti kansikin ŋáŋkì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu. –Room 5.1

..."Fōō ti-Dindaan Yeesu kí kíí, a dàá ká difiil...." —Atuun 16.31

Kun puee un sá kamaa ní Unimboti fātìi màl mpomee ŋūn kí já kí jīn duulnya. Kun pu ní a ŋūn kí já kí jī duulnyee di sá fookii un a cáá Yeesu puee.

—Jaan 1 5.4

Niinee ní bi bālfì-u yii: "Ti máan kí ŋá

mana ní án nīn sá min Unimboti lèe ní?"
Ní Yeesu kíí-bi yii: "Unimboti nín là
miŋyee di sá ní fōō man un u túnnée kí
kíí."

—Jaan 6.28, 29

Bi yaa ŋmàñ tin bí neeyee, an sá ní fōō kí kíí yii Yeesu sá Unimbəti Jipəən ki sá Kriisitoo. Ni yaa fōō-u ki kíí mimmee, ní ká dimaŋfal u-yindi pu. —Jaan 20.31

Tí nyōŋkìmaan Unimboti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baa un di sūn ti-saai ki ŋmēentí-ti tikoko poonee. -Koranti 2 1.3

Di sá yii man Kinibiki dómiń kí fīī bin nìn wónkèe ní. "Ni dàkafi yii ba? Unil yaa cáá ipii dilaataal, ní ubo wánkì i-kansikinee waa yàntī ubo kpá dilaataal in kínee ajoon pu kupikpaaun kí cùú nyàabìń ubo un wánkèeee? M tùkù-ni yii, u yaa tin ká-uee, u-boti móokín-u kí jītín ubo kpá dilaataal in kaa wánkèe boti. Mín mbaantiim ní ni-Baa un bí yilpuee kaa là mbiyaamu nee kansikin báà kiba ń wāŋkì." -Maatiu 18.11-14

Mín puee, kámaan kunyannyaau kí sútin kí pìlmaan Unimboti beejal nì dimákal, niin ní u-nanti bí. Niin ní ti dàá ká disaasəl nì tinan tin dàá tūtun-ti nyunti -Eebru 4.16 ŋun an máanee.

Unimboti fīī-ti, kaa sá yii ti ná atunnyaan aba, an sá isaa ní u súń ti-pu. Bi nín fùul-ti Unimbəti nyim puee di dàkà min u-Fām fātì ki màl-ti mpom ki tīī-ti dimanfapondi dinyee. -Tiiti 3.5

13

Unimboti Fām nì Unimpucaan bí yii: "Dāañ!" Bin mun gbìl an botee ń lì yii: "Dāañ!" Un nnyinnyoo yaa cááyee ń dāañ kí fōō nnyim min tìì dimanfalee faalaa.

-Dileedakal 22.17

Ŋwiin ŋun jiŋaal kúntée boti di nìn páb. Ŋwiin gbanti ní Yeesu nìn yúl samaa kansikin ki téeń yii: "Un ní nnyinnyoo yaa cááyee ń dāañ m-cee kí nyò!" –Jaan 7.37

Yeesu ká mimmee, ní an kaa móokin-u, ní u bí-bi yii: "Yàntīmaan mbiyaamu ń dāañ m-cee kí taa pìimmaan-mu nsan, kun puee Unimboti beel sá ki tīī bin náań nì muee ní." —Maarki 10.14

"Nimbi bin tú awaŋgul ki gīīyee, dāammaan man-cee m túutí-ni ní ŋùŋfì." -Maatiu 11.28

Njimee yuntinu bāańee, ní u tú u-tontonliu yii ú cùú tùkù bin u yíińee yii: 'Dāammaan, an koko bóntì.' –Luuki 14.17

An puee Kriisitoo nyokopu ní ti dàá sòonee ali kii Unimboti u-ba di dī timbi pu ki yînee. Ti dū Kriisito ki gbāam-ni, ní kíí kí yàntī ni nì Unimboti ń kpīikì.

-Kəranti 2 5.20

14 AN KAA SÁ BINIB KOKO DI UMAAYIB ITCBMINU ÀS

Kun gàntī Unimbəti biyaamu nì Sitaan yəmuee di sá, sii un yaa kaa nóó deedeeyee nì sii un yaa kaa là a-nabikee kaa sá Unimbəti yəu. —Jaan 1 3.10

Di sá yii bin kəkəwoooo Unimbəti Fām kpòotēe sá Unimbəti biyaamu ní. Mimmee, naa ti máan kí nīn gbíntìi fànkí kii iyumbuee, kun puee ni fōō Unimbəti Fām min yāntì Unimbəti fōō-ti ti yíì-u yii ti-Baayee.

-Room 8.14, 15

An pu ní Unimboti lī u-nikitil yii: "Ní nyā binib nee kansikin kí gàntīmaan ni-ba, kí taa gbēē tin sá tijokondee, ní man ń nín fōō-ni, kí nīn kín ki sá ni-Baa, ní ni mun ń nīn kín ki sá man jipombi nì m-bisalib. Ti-Dindaan ipon koko daan di lī mín."

-Kəranti 2 6.17, 18

Ama bin koko fōō-u ki gbìl ki tīi'n-uee, u yāntì bidambi kpántì Unimboti biyaamu, mun ní unil kaa màlee kaa tí sá unil làtam ama an sá Unimboti di màl bíñ.

-Jaan 1.12

UNIMBOTI NÍN SÓON 15 15 NOÓS NIM MAADN 15 NIM MAADN

An kaa pɔ̄ɔ̄ á béé mbimbikpitim nín tūn atuun ŋiŋyee: mín di sá tilaakpaal, tijokondi, bimaramontiibi fátam, diwaatootil, dinyoojil, kináŋ, kujaau, kudòŋu: diŋuul, ikummunti, diyakatil, digàntil, nnimidiki, ndanyoon, mpoo nì tin koko náań nì tiboti neeyee. Kii m nín nìn tùkū-ni puee, m tí bíī kpáafí-ni yii bin ŋáań an boti gbantee kaa dāa kóò Unimboti beelin.

-Gaalaati 5.19-21

Tí còommaan min kítèe kii bi nín còom nwìiń pu puee, kí taa jī kí lákatí ti-ba pu, kí taa gbí ndaam, kí taa ná tilaakpaal, kí taa ná tijokondi, kí taa nín jáà, kí taa nín cáá tob pu kudònu. Ní dūmaan ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo bimbim kí pèen kii tijanjawanee, kí taa fàtīí tō ni-bimbikpitim kí ná mi nín là puee.

—Room 13.13, 14

"Ní nīn nyímmaan nì ni-ba kí taa yàntī njinjim nì ndanyoon nì duulnya landokoi ń jī mpaan ni-pobiliŋ poon. An yaa sá fam, Unimboti bosooni wiiŋŋu gbanti dàá dāá túuǹ-ni." —Luuki 21.34

16 Á NĪN CÁÁ IBAAMONEE BABA KAA ŊMĀNTÌ

Ní Yeesu kíí-u yii: "'Á nīn néeń a-Dindaan a-nimbotiu nì a-pobil koko, nì a-fām koko, nì a-landokoŋu koko.' Mara un sá ukpaan ki līīyee dee." —Maatiu 22.37, 38

... "Ukpimonti! M dàá ŋá mana ní kí ká

dimanfal din kaa cáá dikuntilee?" Ní Yeesu fātìi kíí-u yii: "Ba pu ní a yíì-mi yii umonti? Unil báà ubo kaa bí ki sá umonti, see Unimboti baba. Sii a-ba nyí Unimboti marab, an li yii: 'Á taa kpò unil, á taa ŋá tilaakpaal, á taa yò, á taa lēē nnyimon seerau, á taa ŋmàtin ubo, á nīn tó a-baa nì a-na.'" Ní uninjee fātìi kíí-u yii: "Ukpil, doooo m-naacimpontin ní m péē núb an marab." Niinee, Yeesu kpēē-u dímmm, ní uninjee boti fáatì-u, ní u lī-u yii: "Kuwambaantiiu di kín-si á ŋá. Nín cá kí nyāfì tin koko a cááyee, kí dū animil kí yàkatī bifalaadambi, ní kí tin ká tigaajati Unimboti cee. A yaa ná mín ki dóòyee, á dāan kí nin nóó-mi." Kijapaayee gbìl an nyoobunnee, u-nimiin cúū bíil, ní u búntì nì kunimbaau, kun puee u nìn cáá tigaajawan tikpil. -Maarki 10.17-22 Taa nín kíilmaan ni-ba: baa gbíilín Unimboti. Di sá yii kun unil yaa búlee, kún ní u dāa cēē. – Gaalaati 6.7

M-biyaamu, ní taa yàntī ubo ń ŋmàtinni ní wāŋkì: un yaa ŋáań min bí deedeeyee sá deedeedaan, kii ti-Dindaan u-ba nín bí deedee puee, ama un yaa ŋáań ikpitee sá Sitaan you, kun puee Sitaan péē sá ikpitidaan ní, doooo ŋkilkaamin....

-Jaan 1 3.7, 8

Ní taa yàntī báà ubo ń dū tibofan kí ŋmàtiù-ni. An tuŋkpitiŋ pu ní Unimboti dàá dāá fōō diŋuul bin kaa tó-uee pu.

-Eefeesi 5.6

Nín náammaan dinyoobundee nín bí yii ní ná minyee. Sii un yaa pílfí Unimboti boti, kaa náan tì nín lī puee, kíil a-ba ní.

—Jaaki 1.22

ní kao báo

Ubo yaa dākafì yii u bí tiban ní kaa bée, udaan kíil u-ba ní. —Gaalaati 6.3

Kun puee binib tikpil dàá dāá dū man yindi kí kpántí bi-yaŋ kí lì yii bín di sá 'Kriisitoo' ní ki dàá dāá kīil binib tikpil.

-Maatiu 24.5

18 IKPITI CÁN NKÚMIN NÍ

Unibaanti Adam pu ní ikpiti dī ki kónní duulnyan, ní ikpitee cáań ŋkúm, ní báà ŋma kúù, kun puee báà ŋma ŋá ikpiti.

-Room 5.12

Nnimitaataam yaa kó-see, ní mí màaÌ ikpiti, ní ikpiti yaa wíinee ní í cáan ŋkúm. -Jaaki 1.15

Mbimbikpitim nín là tiwan tiŋyee di cāabìń ŋkúm. Unimboti Fām nín là kun kuŋyee di cāabìń mmaŋfafokon nì ŋgbansoŋfi. Bin nóó bi-bimbikpitim nín là puee sá Unimboti nannanliibi, kaa sìntīn bi-ba ki tìì Unimboti marab, kaa péē ŋūn gba.

—Room 8.6, 7

Tipaal tin ikpiti pèe di sá ŋkúm....

-Room 6:23

"Ama an yaa kín bifaantidambee ni bin kaa yú ni Unimboti deedeeyee, ni bijokondambee, ni binikpoliibee, ni bin njaan tilaakpaalee, ni bikpankpantiibee ni biwaatootiliibee ni binyimondambee kokoee bín lanki di sá farwata nmibookun, niin di sá nkúnliliitiimee."

—Dileedafdtkal 21.8 Ti yaa làá kpèè u-Fām min sá circiree jandi puee, Unimboti nín fikitì-u ditaŋkpiilinee, u dàkā yii u sá u-Jipoon mpondaan. –Room 1.4

U lī mín ki dóòyee, ní ki téeń mpon yii: "Laasaar, nyānní!" Ní utankpiil nyánní, u-taani nì u-nalii fìn inaabu, ní nubo mun bīī u-nimiin. Ní Yeesu bí yii: "Cúú fìntīmaan-u kí yàntī ú nīn cá!"

-Jaan 11.43, 44

"Kun pu m-Baa néeń-mee di sá m tìì m-maŋfal ní kí fàtīí fōō-dì. Ubo kaa ŋūṅ kí tìl man maŋfal, see man m-ba di là ní kí dū-dì kí tīī. M ŋūṅ kí dū-dì kí tīī, ki ŋūṅ kí fàtīí fōō-dì mun. M-Baa nín bí ḿ ŋá miŋyee dee."

—Jaan 10.17, 18

Ní ki sútìń ki dāatì u-ŋal ķi gbēē nlún

doŋu, ní bin tú utaŋkpiilee síl. Ní Yeesu bí yii: "Unaacimpoon, m pú-si kinyoko yii á yīkì!" Ní utaŋkpiilee fikitì ní ki yáatìi kāl ní ki bíī sòon.... –Luuki 7.14, 15

Man di sá un bí dimaŋfalinee; m nìn kpíì, ama kɔŋkɔnnee m kín ki bí dimaŋfalin kí nīn cá jaanjaan; man di ŋúb ŋkúm nì ditaŋkpiil pɔŋŋu. –Dileedakal 1.18 20

"Ukpil, marab koko kansikinee, ulou di sá ukpaan ní?" Ní Yeesu kíí-u yii: "'Á nīn néeń a-Dindaan a-Nimbotiu nì a-pobil koko, nì a-fām koko, nì a-landokonu koko.' Mara un sá ukpaan ki liiyee dee. Ní maraliliiti un páb kíí upeepeekaayee sèé: 'Á nīn néeń a-juti kii sisi a-bee.' Marab bili nee pu ní Mooisi marab nì Unimboti bonaatiliibi dàkatam koko tókó."

-Maatiu 22.36-40

... "Mara un sá ukpaanee di sá un lì yii:...'Ti-Dindaan Unimboti sá ubaanti ní. Ni máaň kí nin néeň ni-Dindaan ni-Nimbotiu nì ni-pobilin koko nì ni-fām koko nì ni-landokonu koko nì ni-ponnu mun koko.' Maraliliiti di sá yii: 'Á nīn néeń a-juti kii a nín néeń a-ba puee.' Mara ubo kaa ti bí ki jítin bin bí nee."

-Maarki 12:29-31

M tīī-ni marapoon ubo: níñ néemmaan təb. Kii man nín néeń nimbi puee, ni mun níñ néemmaan tob mín. -Jaan 13.34 Tiwannaaŋkaal tiba kaa bí Unimbəti kaa wāl-tì, tin kəkə péē bí duulnyanee dō mpaampiin pu ní ún cee, u-nimiin ní ti dàá dāá sòon ti-nyəkəpu yai. –Eebru 4.13

Tin koko bí dibalin binib kaa wālee dàá dāá bìitī, ní tin koko bí dibalin binib kaa nyée dàá dāá nyā mpaampiin pu bí béé.

-Luuki 8.17

"Ún di sá Unimboti un náan duulnya nì tin kokowoooo péē bée, ki sá vilpu nì taapu Dindaan. Waa kóò adiin nin binib cáá bi-nalii ki māāyee ni, kaa nyàab binib tūtuntam báà an yaa péē sá tintee. An kaa sá ún di tìì báà nma dimanfal nì nfām nì tikokooo? Ún di di unibaanti pu ki nyántì anibul ki gbéen kitin koko pu, ki síin atimbun koko nì ŋi-koŋkooni nyokom. U ŋá mín ki là yii bin yaa táfí ki nyàab ún Unimbotee yaa táá nmā kí ká-u. Ama Unimboti gbanti kaa dátin-ti, kun puee 'Úǹ pu ní ti fòotī ki pɔɔ̄ ní ki bí.' Kii ni-langaaliibi biba nín gāā puee, yii: 'Ti mun péē sá u-biyaamu ní."

-Atuun 17.24-28

22 IKPITIDAMBI TAFADAALDI KAA CÁÁ DIKUNTIL

Man Kinibiki dàá dāá tōń m-tūuni ní í dāá lēē m-beelin bin koko sá nsugimu bi-jutiibi gbéetí ki lítée nì bin náań ikpitee, ní kí dū-bi kí tō kipaai ŋmiŋun, nun ni bi dàá nīn kā ki sūn, bi-nyinni gá tob kàkakee. -Maatiu 13.41, 42

Unimboti di tí lī yii yilpu nì taapu un bí nee dō ki cí ŋŋmi ń dāá wò daliŋkin u dàá dāá sòon binikpitib boti kí kúntí-bee.

-Piyeer 2 3.7

Bi-tafadaaldi di dāa sá bí nàañ-bi kí nīn cá jaanjaan bí taa níñ dàbin ti-Dindaan nì

u-nyooti nì u-ponnu. -Teesaalooniiki 2 1.9 "An yaa sá a-ŋal kii a-taal di yaa làá yànti á ná ikpitee, gùutií fá kí wàati a-ba! Á kó mmanfafokon ni nì ditaagindi kii dinangindi só nì a-nalii liitil nì a-taani liitil

ń nin bí, bí cáá-si kí tō ŋŋmi ŋun kaa kúù

jaanjaanee ni." -Maatiu 18.8 "Ní bí dāá dū-bi kí tō ditafadaaldi din kaa cáá dikuntilee ni, ní bin yúl nì Unimboti deedeeyee ń nīn cá dimanfal din kaa cáá dikuntilee ni." -Maatiu 25.46 "Di sá yii u yóon ŋwiin ŋubo ŋun ní u dàá yàntī Yeesu ń sòon duulnya koko boti nì ibaamonee, kun puee uninja gbanti ní u fikitì bitaŋkpiibi kansikin ki dàkā-ti kudaaŋŋu páaa yii ún ní u lēē."

-Atuun 17.31

Mín puee ti-Dindaan nyí u nín dì pu ki nyāntí bin yú nì u deedee diniminaamandi poonee, ní ki nyí u nín dàá yóon binikpitib laakin kí dāá dáal bi-tafalin ibosoon dalee.

-Piyeer 2 2.9

Kun puee an sá yii ti-koko ń dāá kpāfì Kriisitoo nimiin ní ú sòon ti-boti ti nín kāl duulnya poon ki dū ti-yuntiŋu ki ŋá diŋyee, an yaa sá ikpitaaa, an yaa tí sá tiŋanaaan, ní ú pà báà ŋma u nín máan tipaal tiŋyee.

—Koranti 2 5.10

Kun di dàkà yii a néeń-u tiŋmanee di sá, daliŋkin Yeesu dàá dāá sòon binib bɔtee, sii dāa cáá dimákal u-nimiin ní, kun puee a-bimbim min a bí duulnya nee nee nì u-yam náań. –Jaan 1 4.17

An péē sá yii báà ŋma ń kpú diba ja ní, ní ŋkúm boonee Unimbəti ń sòon báà ŋma bəti. —Eebru 9.27

24 YEESU KRIISITOO nanti

Ama Adam yìntitam nín cáań-ti tiŋyee kaa pēē nì tin Unimbəti pūn-ti faalaayee. Tiŋman, binib kupaau kpn unibaanti Adam yìntitam pu, ama Unimbəti nín ŋáań binib tiŋan puee, ní u dū diyiməəl bulfi ki pu binib kupaau unibaanti Yeesu Kriisitoo pu. —Room 5.15

Mimmee, an kaa nyēeń unil nín là pueeyaaa kaa nyēeń u-pɔ́ɔntam pu, Unimbɔti di sūǹ unil saai kí fīi udaan. —Room 9.16

... "Unimboti kaa gèetín bilambidambi, ama ní ki náan tinan ki tìì bin sìntīn bi-ba

taapuee." -Piyeer 1 5.5

Kun puee ni nyí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yimool din u pú-tee. Ún un sá ugaajee gíin u-ba usoodaan, timbi ń kpántí bigaajab ún soodanku pu.

-Kəranti 2 8.9

Nì mpoŋkpaan ní Yeesu kpambaliŋ nìn sòon ki lèekī ti-Dindaan Yeesu fìkititam seerau, ní Unimboti biindi nìn bí bi-pu tikpil.

—Atuun 4.33 Ama Unimboti kaa dū ŋyunti ŋun binib kaa nìn nyí tibee ki dūu ŋá tiboti. Mín puee ní koŋkonnee u bíī tùkù ajan koko nib yii bi-koko máan kí fá bi-kpitii.

-Atuun 17.30

Aayee, baa sá, ama, ni mun yaa kaa kpántì ni-ba, ni dàá kpú kii bí mun nín nìn kpíì puee ní! –Luuki 13.3

"Kpántímaan ni-bimbim kun puee Unimboti beel sútì ki pìlìń-ni."

-Maatiu 3.2

Ní Piyeer kíí-bi yii: "Fámaan ni-kpitii, bí fàl báà ŋma Unimbəti nyim Yeesu Kriisitoo yindi pu, ní ní nín ká ni-kpitii pōtam, kí wàatī ní Unimbəti ń nín pō-ni u-Fām." Mín puee, fámaan ni-kpitii kí gítímaan Unimbəti cee kí wàatī ní ú kpìtī ni-kpitii kəkə.

-Atuun 2.38; 3.19

Kun puee kunimbaau kun Unimboti kōntí binibee cāabìń dibakpantil ní, ní unil ń ká difiil, ní kunimbaauee kaa ti páb-u. Ama kunimbaau kun kaa nyánní Unimboti ceeyee cāabìń ŋkúm ní. -Koranti 2 7.10 Di sá yii ni yaa cáá tin ni-jutiibi yintin-nee ki pūn-bee, ni-Baa un bí yilpuee dàá dū tin ni mun yintin-uee kí pō-ni.

-Maatiu 6.14

Yeesu nín ká binib gbanti fōō ki kíí yii u

ŋūn kí cáan ubunlee, ní u tùkū ufaliŋfaanee yii: "M-biki, m dū a-kpitii ki pú-si." —Maarki 2.5

Ún [Yeesu] pu ní ni Kpántí deedeedambi Unimboti nimiin....ní ti-naanjab Nimbotiu fikitì-u ki kāan u-ŋaŋgiil pú, ú nīn sá Uboti nì Ufiil ki tīī Israyeel yab ń ŋmā kí fá bi-kpitii, Unimboti ń dūú pō-bi. —Atuun 13.38; 5.30, 31

Á pīlfì, m yú kipunyoko pu ki ŋáań gaafalaa; un yaa gbìl m-nyoko pu ní ki pīitì-mee, m dàá kó udaan cee ní man nì u ń kpāfì kí jī.

—Dileedakal 3.20

An máan yii ní sòon u-pu atimbun koko nib cee, kí kílin Jeerusaleem, yii binib ná dāan kí kpántí bi-bimbim kí ká bi-kpitii pōtam.

—Luuki 24.47

..."Man mun kaa làá ŋá-si tiba. Á nīn cá kí taa ti ŋá ikpiti." — Jaan 8.11 Unimboti ŋanti tin cáań binib koko difiilee nyáń mpaampiin pu. U-ŋantee di dàkà-ti tí fá ti-bimbikpitim nì duulnya doo nimitaataam, ŋyunti ŋun poon ti bí nee, tí ŋmā kí nīn ŋúb ti-ba, kí nīn bí deedee ki nóó Unimboti mmontiimin.

-Tiiti 2.11, 12

Dūmaan ni-landokoi kí dūú tō yilpu wanti pu, kí taa dūú tō taapu yati pu.

wanti pu, ki taa duu to taapu yati pu.

-Kooloosi 3.2

Ní taa níñ néeń duulnya nì tin u cááyee. Sii un di yaa néeń duulnyee, aa ŋūn kí nīn néeń Unimboti. Kun puee tin koko bí duulnyan, ki sá a-bimbikpitim nín là miŋyee, nì nnimitaataam, nì á nīn néeń timon ki dàkà tigaajatee, tín kokoee kaa nyēeń ti-Baa Unimboti cee, an nyēeń duulnyan ní.

—Jaan 1 2.15, 16

Nimbi bin fá Unimboti kii kinimpulaakpaai nín féeń u-cal puee, naa nyí yii un néeń duulnyee sá Unimboti pulinconti níiin? Sii un píí duulnya kubootiiuee kpántì Unimboti pulinconti dee. –Jaaki 4.4

28 BÍ FÀTĪÍ MÀAL UNIL MPON

Mín puee, ni yaa nyí yii u sá deedeedaanee, béémaan yii un sá kamaa yaa nóó deedeeyee, Unimboti di fātìi màl udaan mpom. Ti nyí yii un sá kamaa Unimboti fātìi màl mpomee kaa ŋáań ikpiti, kun puee Unimboti Jipoon mótí u-pu, Sitaan kaa ŋūn kí ŋá-u tiba. —Jaan 1 2.29: 5.18

...Unimbəti fùl-ni ki lēē ni-kpitii, ki gāntì-ni ki yóon ní nīn sá u-yab. Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo nì Unimbəti Fām puee ni kpántì deedeedambi.

-Kəranti 1 6.11

Ní Yeesu kíí-u yii: "Ibaamən ní m tùkù-si, Unimbəti yaa kaa fātìi màl unil mpəm, u kpá kí ká Unimbəti beel." —Jaan 3.3

Un nì Kriisitoo ŋá ubaantee kpántì unipoon dee, tin sá tikpikilee jítì, tipon di kín ki bí. –Koranti 2 5.17

Di sá yii Unimboti un tìì dimanfal, ki bí jaanjaanee di tīī-ni dimanfapondi. Dimanfal gbantee kaa nyánní ubaati un kúùyee cee, ama di nyánní Ubaati un kaa kúùyee cee ní. —Piyeer 1 1.23 Dooooyee ni nín nìn yìnti ki ŋáań ikpiti iŋyee puee, ni nìn kpíì Unimbəti nimiin. Ti nì Kriisitoo nín ŋá ubaantee pu ní Unimbəti fikitì ti nì u, ki yāntì ti nì u kāl yilpu.

-Eefeesi 2.1 nì 6

Ún Kriisitoo di fōō ti-kpitii ki ná u-ba pu ní ki fōō ti-kpitii tafadaaldi ndopuntikaa pu, an nín dàá ná pu tí nyā ikpiti poon kí nīn kín ki bí deedee manfal poonee. Bi nín gbáń-u u-wunti léetì puee di cāantí ni-weeni.

—Piyeer 1 2.24

Di sá yii Yeesu Kriisitoo yab dū bi-bimbikpitim nì tin mi néeń ki lèe ki kpáá ndopuntikaa pu. Unimboti Fām nín tīī-ti dimaŋfalee, tí yàntī u-Fāmee ń kpòotī ti-bimbim mun. –Gaalaati 5.24, 25

Aayee, kpataaa! Timbi bin kpîî ikpiti jandi puee, mana ní ti gítī ŋūǹ kí nīn bí ki ŋáań ikpiti? Míǹ mbaantiim, ni nì Yeesu Kriisitoo nín ŋá ubaanti puee, ni mun ní nīn nyí yii ni kpíì ikpiti jandi pu, ki kíǹ ki bí ki tīī Unimbəti.

—Room 6.2 nì 11

DIMANFAL DIN KAA CÁÁ 30 DIKUNTILEE

"Kii Mooisi nín nìn lúntì kukoonaŋu ndɔ pu kupooun binib kpèé ki póokée, mín mbaantiim ní bi dàá dāá dū man Kinibiki kí lúntí yilpu, an nín dàá ŋá pu un sá kamaa yaa láā fōō-mi ki kííyee ú dāá ká mmanfafokon nun kaa cáá dikuntilee." -Jaan 3.14, 15

Dimanfal gbanti di sá bí béé sii un

baba sá Unimbotibaamonee, kí béé Yeesu Kriisitoo un a túnnée mun. -Jaan 17.3

Un yaa foo u-Jipoon gbanti ki kííyee kāntí mmanfafokon nun kaa cáá dikuntilee. Un yîì kaa foo-u ki kiiyee kaa kanti dimanfal gbanti. Unimboti nuul dàá nin pée dàñ udaan pu ní. -Jaan 3.36

... Tin tin Unimboti pūn faalaayee di sá á ná ubaanti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Kí ká dimanfal din kaa cáá dikuntilee. -Room 6.23

"Ibaamon, ibaamon ní m tùkù-ni, un yaa pílfì m-bəti ki föö un túnní-mee ki kííyee kāntí dimanfal din kaa cáá dikuntilee, udaan kaa dāa gítī bí ibosoon ni, u nyáń ŋkúmin ki póoti dimaŋfalin." -Jaan 5.24

Ní Unimboti Fām mi-ba tùkù ti-pobiliŋ poon yii ti sá Unimboti biyaamu.

Unimboti nín li puee sèé yii, u tīi-ti

-Room 8.16

31

dimanfal din kaa cáá dikuntilee. Dimanfal gbanti bí u-Jipoon cee ní. Un yaa fōō u-Jipoonee cáá dimanfal, un yaa kaa fōō u-Jipoonee kaa cáá dimanfal. Nimbi bin fōō Unimbəti Jipəən ki kííyee m ŋmàñ-ni tin bí nee ní béé yii ni cáá dimanfal din kaa cáá dikuntilee. -Jaan 1 5.11-13

"Un yaa cáá man marab ki núb-bee, udaanee di néeń-mi. Mín ní m-baa dàá nin néeń un néeń-mee, man mun ń nin néeń-u, ní kí nyāntí m-ba kí dàkà udaan."

-Jaan 14.21

Kun dàkà yii ni lafun sá u-biyaamuee di sá Unimboti túnní u-Jipoon Fām ti-pobilinin, mín di yì-tì ti yíì-u yii: "Ti-Baa." -Gaalaati 4.6

Kun di yì-tì ti béè yii ti bí Unimbotin, ú

mun bí ti-nee, di sá u-Fām min u tīī-tee -Jaan 1 4.13 pu.

Ti vaa kpáafí Unimboti marabee, niinee ní ti béetí yii ti nyí-u. -Jaan 1 2.3

32 KRIISITOO YAA BÍ A-POBILINEE DI CĀABÌŃ DIPOOPINDI

Koŋkonnee, m dòoń a-cee, m nín dáá bí duulnyan ki sòon tin nee, an sá kí ŋmā kí yàntī bí ká dipoopindi, man poopimmontiil.

—Jaan 17.13

...M dàá dāá fàtīí gítī ká-ni ní ni pobiliŋ ń pīil. Báà ubo kaa dāa ŋū'n kí lēē ni-poopindi gbanti. —Jaan 16.22

Di sá yii Unimboti beel kaa sá tijikaal nì tinyokaal boti, an sá deedee nì nsonfi nì dipoopindi din u-Fām tììyee ní.

dipoopindi din u-Fām tiìyee ní.
-Room 14.17
M nín bí nee, kaa ti sá man di bí, Kriisitoo

di bí m-ni. M nín bí dimanfalinee, Unimboti Jipoon ní m fōō ki kíí, ún di néeń-mi ki dū u-ba ki tīī man pu. —Gaalaati 2.20 "M sòon nì ni tin bí nee an nín dàá ná pu

"M sòon nì ni tin bí nee an nín dàá ŋá pu m-poopindi ń nīn bí ni-ni, ní ni-pobiliŋ ń mòtīí gítī pīilee. —Jaan 15.11

Yeesu Kriisitoo gbantee naa ká-u nì ni-nimiliŋ ama ni néeń-u. Ni fōō-u ki kíí kaa wāĺ-u, ki fàal nì dipɔɔpiŋkpaandi din baa ŋūǹ kí māafèe. –Piyeer 1 1.8

Naa nyí yii a yaa sīntin a-ba taapu ki tīī unil ki tūn u-tundee, a kpánti uyumbu ní ki tīī udaan un a sīntin a-ba ki tīīyeeee? A ηūὴ kí sìntīὴ a-ba kí tīī ikpiti in dàá cáá-si nkúminee, ki tí nūn kí sìntīn a-ba kí nīn tó Unimboti kí kpántí deedeedaan.

-Room 6.16

Ní kí kàan nimbi bin jín falaayee nì timbi nsonfin nyunti nun ti-Dindaan Yeesu yaa láā nyánní vilpu ni u-tūuni ipondambee. U dàá dāañ nì ŋŋmi kí dáaĺ bin kaa nyí Unimboti, kaa foo ti-Dindaan Yeesu bomontiitee tafalin. Bi-tafadaaldi di dāa sá bí nàan-bi kí nin cá jaanjaan bí taa nín dàbin ti-Dindaan nì u-nyooti nì u-ponnu. -Teesaalooniiki 2 1.7-9

Kaa sá bin pílf í marabee di sá deedeedambi Unimboti nimiin, an sá bin bin náań marabee nín li puee, bín ní bi dāa yíì deedeedambi. -Room 2.13

Bin fíntì bi-bokutiŋ ŋaa cáá tijokondi, ki máan kí ŋmó dimaŋfal subil, ki dàá dī mpunyomu kí kó kitininee bí mmon ni.

-Dileedakal 22.14

34 AN PÁB Á SÒON KUNIPAAUN YII YEESU SÁ A-FIILIU

Ní báà ŋma koko ń lì nì u-nyokon yii Yeesu Kriisitoo di sá ti-Dindaan, ní ti-baa Unimboti ń ká tinyool. –Fiiliipi 2.11

Un kamaa yaa lī binib nimiin yii u sá man youee, man mun dāa lì m-Baa un bí yilpuee nimiin yii u sá m-you ní. Ama un di yaa néè binib nimiin yii waa nyí-mee, man mun dàá néé m-Baa un bí yilpuee nimiin yii maa nyí-u. —Maatiu 10.32, 33

Sii un di yaa lì nì ibaamon yii Yeesu sá Unimboti Jipoonee, Unimboti bí a-ni ní si mun bí Unimbotin. —Jaan 1 4.15

A yaa lī binib cee yii Yeesu sá a-Dindaan ki yaa fōō ki kíí a-pobilin yii Unimboti fīkitì-u ditaŋkpiilinee, a dàá ká difiil. Di sá yii un kamaa yaa fōō Yeesu ki kíí u-pobil poonee, kpántí deedeedaan u-nimiin, ní un yaa lī u-nyokon yii u fōō-u ki kííyee, udaan kāntí difiil.

—Room 10.9, 10

Un di yaa kaa là Unimboti Jipoon Yeesuee, kaa fōō u-Baa mun dee, ama un di yaa lì binib nimiin yii Yeesu sá Ubaati Jipoonee fōō Ubaati u-ba mun dee. —Jaan 1 2.23 Ní kítí ni-ba kí nīn nyín ni-ba, kun puee ni-nannanliu Sitaan bí ki yìin kii gbikinti nimilin nín mán pu u nyaab kun u yaa péē kée ú cúú kí nmóee ní....Ní núb ni-ba ni-fookiiu poon, kí yíí Sitaan....

-Piyeer 1 5.8, 9

Boonee ní Unimboti Fām cáá Yeesu ki cūnnì kupoun Sitaan ń cōŋkì-u. Niinee Yeesu bí-u yii: "Sitaan, sútí niin kí wàatī-mi! Kun puee an ŋmàñ Unimboti takaldau poon yii: 'Ti-Dindaan a-Nimbotiu baba ní an sá á jāam, kí nīn bí ún baba tundin.'" Ní Sitaan cāntì-u ní Unimboti tūuni dómiń u-cee ki tīī-u tijin.

–Maatiu 4.1 nì 10, 11 làá dūú kàañ-nee sèé:

Tibojoolkaal tin m dàá dūú kàañ-nee sèé: ní fōōmaan ti-Dindaan poŋkpaaŋŋu kí pōokì. Ní dū tijanjawan tin koko Unimboti tììyee kí pèeñ kí ŋmā kí sīl deedee ŋyunti ŋun Sitaan yaa yíkìń ni-pu nì u-kīiltamee.

-Eefeesi 6.10, 11

...U [Sitaan] péē sá unikpəl doooo ŋkilkaamin ní. Waa sí ibaamən ni kun puee waa cáá ibaamən u-ni. ...U sá unyiməndaan, ún di sá inyimən na ni i-baa. —Jaan 8.44 Mbiyaamu gbantee nín sá binib tiwun nì fatiku puee ní Yeesu gíin u-ba tiwun nì fatiku kii bín nín bí puee. U ná mín kí nmā kí kpú, u-kúmee ń naan Sitaan un núb nkúm ponnuee.

—Eebru 2.14

Ama un yaa ŋáań ikpitee sá Sitaan you, kun puee Sitaan péē sá ikpitidaan ní, doooo ŋkilkaamin. An pu ní Unimboti Jipoon dómiń ki kpītì Sitaan tuuŋŋi.

-Jaan 1 3.8

Dineendi din Kriisitoo cáá ti-puee, tiba ŋūn kí yakatī ti-kansikinaaan? Falaa di ŋūn kí yakatī-taaa, diniminaamandaaa, disaandaaa, ŋkùmaaan, disoolaaa, mbusaaa, ŋkúm? Tín koko poonee, un néeń-tee tútun-ti ti jáa ki jin ki kúntí tikoko.

-Room 8.35 nì 37

Mín puee, sìntīmaan ni-ba taapu kí tīī Unimbəti, kí já nì Sitaan, see ú sān kí wàatī-ni. Sútímaan kí pìl Unimbəti, ní ú mun ń sútiń kí pìl-ni.... -Jaaki 4.7, 8

Ŋyunti nee ní Unimboti dàá sòon duulnya boti, ní kí jà duulnya botiu Sitaan.

-Jaan 12.31

Báà m yaa sòon isooncaan, binib ní itūun sooni, ní kaa cáá dineendee, tin m sòonee sá fam ní kii dawula àá diwaŋkilindi nín sūn pu fam an kaa cáá taapuee ní.

-Koranti 1 13.1

37

Ama, dibil din Unimboti Fām yàntī unil ń lòonee di sá dineendi, dipoopindi, ngbansonfi, kimotii, á nīn sūn binib saai, kí nīn náań tinan, kí nīn bí deedee, kí nīn mō, kí núb a-ba.... —Gaalaati 5.22, 23

"Ni yaa néeń-mee, níñ ŋúbmaan m-marab." -Jaan 14.15

Ubo yaa bí yii: u néeń Unimboti, ní ki yaa ná u-nabikee, udaan sá unyimondaan. A yaa kaa néeń a-nabiki kin a wālee, a dàá ná mana ní kí nīn néeń Unimboti un saa wālee? —Jaan 1 4.20

"Ni yaa néeń tobee, niin di dàá dàkà báà ŋma yii ni lafun sá m-boonnooliibi." -Jaan 13.35

Ti nyí yii ti nyáń ŋkúmin ki póotì dimaŋfalin kun puee ti néeń ti-nabiyaamu; un yaa kaa néeń u-nabikee dáá gbíntìi bí ŋkúmin. –Jaan 1 3.14

38 YEESU KRIISITOO FIKITITAM

Yeesu nín fīkitì kinyoŋ wimpeepeekaaŋuee, Maarii Magdala you un ni u nìn jìñ arasiniibi bilulee ní u yaāntì u péé ki ká-u.

-Maarki 16.9

Timbi kántì tin koko u ŋáan Juuda yab tiŋkin ki kpáan Jeerusaleemee mun. Ún ní bi kpáá ndo pu, ki kūū-u. Ama Unimboti fikitì-u winta dal, ki yāntì bi ká-u. An kaa sá samaa koko di ká-u, asee Unimboti nín nìn péē lēē timbi bin bin ní ká-uee. Di sá u nín nìn fikitì ditaŋkpiilinee, boonee, ti nì u di jín ki nyùñ.

—Atuun 10.39-41

Iwiin inii boonee, Yeesu boonnooliibi fātìi kpáfì diboobaantiilee ni, Toomasi mun nìn bí yaadal. Bi dū mpunyomu ki piin ki kpàl, ama ní Yeesu cílìn bi-kansikin, ní ki bí-bi yii: "Ni-pobilin nīn sò m!" Ní u bí Toomasi yii: "Dāá kpèè m-nalii, kí cáan a-nambiki kí máan! Cáan a-nal kí máan m-takakal, kí fōō kí kíí, kí taa nín gítī kpākantí!" Niinee ní Toomasi n bí-u yii: "M-Dindaan, m-Nimbotiu!" -Jaan 20.26-28

TI CÁÁ DIMÁKAKPAANDI YII 39 TI LÀÁ DĀÁ FÌKITĪ DITAŊKPIILIN

"Án taa bàkatīn-ni, kun puee ŋyunti ŋubo dòoń ŋun ni bin koko dō akaakul poonee dàá dāá gbìl u-neen pu kí nyānnée, bin yaa ŋá tiŋanee ń fikitī kí ká dimaŋfal, ní bin yaa ŋá ikpitee ń fìkitī kí kó ibosoon ni."

-Jaan 5.28, 29

Naa nyí yii, timbi bin koko bi fùl Unimboti nyim ti ŋá ubaanti nì Yeesu Kriisitooyee, ti kpáfì ki kpíì u-kúm min u kpíìyee níiin? Kii bi nín fùl-ti Unimboti nyim puee, bi síb-ti tí nīn bí ŋkúmin nì Yeesu dee, ní kii ti-Baa Unimboti nín dū u-poŋkpaaŋŋu ki fīkitì Yeesu Kriisitoo ditaŋkpiilin ki fātìi gíinní-u dimaŋfalin puee, mimmee, ti nì u koko di kín ki bí dimaŋfapondin.

—Room 6.3. 4

-Room 6.3, 4

Kriisitoo yaa bí a-ni, nì min koko ikpiti puee a-wunti dàá kpúee, Unimboti Fām dàá tīī-si mmaŋfafokon kun puee a bí deedee. Unimboti un fikitì Yeesu Kriisitoo ditaŋkpiilinee Fām yaa kóò a-nee, Unimboti gbanti un fikitì Kriisitoo ditaŋkpiilinee dàá dāá yàntī u-Fām min kóò a-nee ń tīi a-wunti tin kúùyee dimaŋfal.

—Room 8.10, 11

40 TÍ NĪN BÍ CIRCIR UNIMBƏTI NIMIIN

...Kun puee u gíinní u-landokoŋu u-niboolii pu ki fīī-bi ki líì. U dàá nyāntí-ti ti-nannanliibi ŋaan, tí ŋmā kí nóó-u kí taa fàŋkì, kí nīn bí circir nì deedee u-nimiin ali ti-kúm dal.

-Luuki 1.68 nì 74, 75

Nnabiyaamu, an nín sá yii timbi ní Unimboti pōon apoon gbantee, tí fámaan atuŋkpiti ŋin koko bíil tiwun nì kinaŋee, kí fàŋkì Unimboti kí nyāntí ti-pobiliŋ poon tikpiil koko kí nīn bí circir. –Koranti 2 7.1

Unimboti nín là kuŋyee di sá ní nīn bí circir kí nīn ŋúb ni-ba kí taa ŋá tilaakpaal. Ni-kansikin báà ŋma nimpucaatamń nīn sá circir ki cáá tinyool. Kun puee Unimboti kaa yíiń-ti tí dāá nīn bí tijokondi poon, ama u yíiń-ti tí dāá nīn sá circirdambi ní.

—Teesaalooniiki 1 4.3, 4 ní 7

"Ní nīn bí circir ni-bimbim kəkə poon kii Unimbəti un yíiń-nee nín bí circir puee. Ali kii Unimbəti nín lī u-takaldau poon puee yii: "Nín̄ bímaan circir kun puee man bí circir ní." —Piyeer 1 1.15, 16

TÍ NĪN BÍ CIRCIR UNIMBOTI 41 NIMIIN

Di sá yii, kí wàatī Unimbəti ń náań duulnyee, u péē lútì-ti ki yóon tí nīn sá u-yab, ti nì Kriisitoo ń ŋá ubaanti, tí nīn bí circir, ú taa ká ti-pu ikpiti iba. Ní nīn nóómaan mbimbipəm min Unimbəti náań ki nántin u-yam min sá deedee nì circir ki nyánní ibaamən nee.

-Eefeesi 1.4; 4.24

Ti yaa bīitì ti-kpitii pu, Unimbəti sá deedeedaan ki cáá ibaamən ki dàá dū ti-kpitii kí pō-ti, kí fíntí tin kəkəwoooo bí ti-pəbiliŋin kaa ŋāñee, tí nīn bí circir. —Jaan 1 1.9

Kii tiwan koko nín dàá dāá kúntí miŋyee puee, ni máan kí béé ni nín dàá bóntí ni-ba pu kí nin cáá mbimbimontiim kí motií nin tó Unimboti mmontiimee.

-Piyeer 2 3.11

Ní póon ni-ba ngbansonfin nin bí ni nì báà nma kansikin, kí nin bímaan circir. Kun puee un yaa kaa bí circiree kpá kí ká ti-Dindaan. –Eebru 12.14

42 BINIB BIN GBÍ UNIMBƏTI CIRCIR FĀMEE

"Too, nimbi bin sá binikpitibee yaa nyí ki tìì ni-biyaamu tiwammontiil, kin ataa aŋa pu ní Ubaati un bí yilpuee kaa nín tìì Circir Fām bin koko yaa mèé-u IJfām gbantee?" —Luuki 11.13

Bi mēē ki dóòyee, dibəbilin niinee kitiŋ cīŋkì, ní Unimbəti Fām gbí bi-kəkə mməntiim, ní bi kíl ki bíī sòon Unimbəti bəti, kaa faŋkí.

—Atuun 4.31

Ama nimbee, nimbi kaa nóó ni-bimbikpitim nín là puee, min min Unimboti Fām lèe, mín ní ni nóó, kun puee u-Fām kóò ni-ni. Un yaa kaa cáá Kriisitoo Fāmee, kaa sá u-you.

-Room 8.9

Ama Unimboti Fām dàá kpákatiń ni-pu kí tīī-ni mpon ŋubo, mín boonee, ni dàá lēē m-pu seera.... —Atuun 1.8

Ama bin nìn fōō Yeesu ki kíí Antiyosi tiŋkinee nìn gbí dipoopiŋkpaandi nì Circir Fām. —Atuun 13.52

Ní tạa níñ nyù idafi ki gbéè, kun puee an di bíil unil, ama ní nīn gbéèmaan Unimboti Fām. –Eefeesi 5.18

DIPOOMMONTIIL DIN BÍ KI TĪĪ KRIISITOO YABEE

Ní Yeesu fātìi kií-u yii: "A bí yii m yaa ŋūnaa! An ko pôfì ki tīī un un fōō ki kiíyee." -Maarki 9.23

Nnabiyaamu, án taa ŋá-ni maamaaci icoŋkikpaan in poon ni bí nee kii an sá-ni tibocanee. An yaa sá yii ní jī falaa un Kriisitoo jíńee ní nīn fàalmaan, an nín dàá ŋá pu daliŋkin u dàá dàkà u-nyootee, yaadalee ní ni dāa kāntí dipoopiŋkpaandi.

—Piyeer 1 4.12, 13

"Ún di dàá dāá pítí bi-nyinnyim koko, nkúm dāa gítī kpá, diniminaamandi nì ibiil nì iyalinki dāa gítī kpá, kun puee duulnyakpiki kpáan tín koko ki jítì."

-Dileedakal 21.4

Péé kí nyáabmaan Unimboti beel nì deedee

43

un u bàlfī-ni yii ní nīn bée, ní Unimbəti ń dū tin kíǹee kí kūtì-ni. —Maatiu 6.33

"...Ní nīn nyí yii m bí ni-cee baabadal ali duulnya kúntitam." -Maatiu 28.20

44 DIPOONDI DIN DŌ KI CÍ BIN KÓ ICONKINEE

U nín jíń falaa icoŋki poon ki kée di yì-tì ní u ŋūn ki jòon bin bí icoŋkinee.

-Eebru 2.18

An kaa làá yúntí, Unimboti un tìì nsonfee dàá yàntī ní tāā kí mátí Sitaan...

-Room 16.20

Icoŋki in bàń ni-puee péē ŋmàntī unil poŋŋu nyokom ní, kun puee Unimboti yaa pōon puee see ú ŋá mín, waa kíikí tin lákatin ni-poŋŋu puee ń bàń-ni, di sá ŋyunti ŋun ní icoŋki yaa bāań-nee, u dàá tiī-ni mpon ní ŋmā kí ŋmèè, ní kí dàkà-ni nsan ní dī kí nyā.

-Koranti 1 10.13

Ní ti nyí yii tin koko péē bàń bin néeń Unimbotee, Unimboti cáā kpántí tiŋan ní ki tìì-bi. Bín ní u bóntì ki lēē ki síin yii bí nīn sá u-yab. –Room 8.28

Kun puee timbi saraaŋakpiliuee sá un nyí ti-wɔfii ki sūn ti-saayee; di sá u gíin u-ba kii timbee ní, nniyaamin, ní ki béè iwɔsɔfi, ní Sitaan cɔ́ŋkì-u ama waa lítì ikpitin. –Eebru 4.15

DIPOONDI DIN DŌ KI CÍ BIN JÁŃ KI JÍŃEE

"Un yaa jáń ki jíńee ní m dàá tīī tiwammontiil gbanti ní ki dāa sá u-Nimbotiu, ní ún dāa sá man biki." –Dileedakal 21.7

Mín ní un yaa ján ki jínee dāa peentí abokutipiin kánkan, maa laa daa gítī kpitī udaan yindi dimanfal takaldau poon, ama m daa dāa li m-Baa ni u-tūuni koko nimiin yii man di yi-u.

—Dileedakal 3.5

Un yaa jáń ki jíńee, m dàá yànti ú dāañ kí kàl kí kól-mi m-beelin, kii ma mun nín jáń ki jíń pu ki dómiń ki kāl m-Baa beelin ki kól-u puee. –Dileedakal 3.21

"Un yaa cáá ditafalee ń pīlfì Unimboti Fām nín bíī sòon nì Kriisitoo nikitiŋ puee. "Un yaa jáń ki jíńee, m dàá tīī-u dimaŋfal subu bun yú Unimboti kpaabunee bil úŋmó."

—Dileedakal 2.7

Un di yaa jáń ki jíń ki gbíntì ki nìkì ki náań min fáatì-mee ki tin kátì-kuee, m dàá yàntī ú jī dibeel atimbun pu.

-Dileedakal 2.26

45

46 UNIMBOTI SÒOÑ NÌ-TI YII UNINJA NÌ UNIMPU Ń TAA YÀKATĪ

Nimbi binimpoobidambi ní m tìì mara nee, (ti-Dindaan di yóon mara gbanti, kaa sá man) yii: Unimpu ń taa yikì u-cal cee. U yaa tí cāntì u-calaaa, ú nīn kā mín kí taa mōn ubo, àá u nì u-cal ń ŋāŋkì bi-kansikin ú fàtīí gítiń-u. Mín mbaantiim, uninja mun ń taa jà u-nimpuu. Unimpu un mónee máan kí nīn péē náká u-cal ní bí nīn bí iyunti koko. Ama u-cal yaa kpíiyee, u tó u-ba kí mōn un u yaa lèe. Ama un fōō Yeesu ki kííyee ní an sá ú fàtīi mōn.

-Kəranti 1 7.10, 11 nì 39

"Un kamaa yaa jìn u-nimpuu ní ki fātìi cáá upoonee, udaan ŋá tilaakpaal Unimboti nimiin, ní un cáá unimpu un u-cal jìnee mun ŋá tilaakpaal Unimboti nimiin."

-Luuki 16.18

"Ama man tùkù-ni yii: Sii un kamaa nimpuu yaa kaa nyáń a-boon ní a yaa jìñ-uee, a dū-u ki síin tilaakpaal saŋŋu pu dee. Ní un mun yaa cáá unimpu un bi jìñee mun ŋá tilaakpaal."

-Maatiu 5.32

YEESU KRIISITOO NÍN DÀÁ 47 FÀTĪÍ GÍTIŃ PUEE

"M yaa cūtì ki bóntì ipaan gbantee, ní m gítiń kí yòoñ-ni, an nín dàá ŋá pu laakin m dàá nīn bée, ni mun ń nīn bí m-cee niinee."

—Jaan 14.3

Niinee ní man Kinibiki daaŋku ń nyā kí páanní kutagboŋu pu, ní duulnya timbuliŋ koko ń dāa fōō itiminsi, ní kí ká man Kinibiki ń páanní yilpu atagban ni nì mpon nì tinyool. –Maatiu 24.30

"Un kamaa yaa cáá icoo man nì m-bəti pu waanee nib bin nyēē Unimbəti boon ki ŋáań ikpitee kansikinee, ŋyunti ŋun m yaa láā gítìń m-baa nyootin nì u-tūuniee man Kinibiki dàá dāá kón udaan icoo."

-Maarki 8.38

"Mín mbaantiim, ni mun ń bóntí kí nīn címaan, kun puee man Kinibiki dàá bàń nyunti nun naa bàà dàkafēe ní."

-Luuki 12.40

Man Kinibiki dàá dāañ nì m-Baa Unimboti nyooti, ní m-tūuni dāa nóó-mi, ní m dāá pà báà ŋma nì u-tundi nín sá puee. —Maatiu 16.27

17CB NOOP UADLANAT ITCEMINU 84

Kun puee tin koko Unimboti bonaatiliibi lēe, tiba nì tiba kaa nyánní bi-làtamin, ama an sá Unimboti Fām di kpōotì-bi, ní bi fōō Unimboti paaŋŋu ki sòoō u-boti.

-Piyeer 2 1.21

Unimbəti di yāntì bi ŋmàñ tibəti gbanti kəkə ki sá bí dūú dàkà binib ń béé ibaamən, kí dàkà unil yìntitam, kí kpòotī-u, kí dàkà unil ń béé deedee bimbim.

-Tiimootee 2 3.16

NÍN MÈÉ KÍ NĪN PŪN A-JUTIIBI NÍN YĪNTÌ-SI PUEE

"Nín mèémaan yii: 'Ti-Baa un bí yilpuee, yàntī bí béé yii a sá Unimboti circirdaan, kí yàntī a-beel ń dāan, bí ná a nín là puee taapu doo kii bi nín náań yilpu puee, kí pō-ti dín jikaati. Kí dū ti-kpitii in ti yintin-see kí pō-ti kii ti mun nín cáá bin yintin-tee kpitii ki pūn-bi puee. Kí taa pō mpaan Sitaan ń kīil-ti, ama á nyāntí-ti u-naan. [Kun puee sii di yì dibeel nì mpon nì tinyool kí nīn cá jaanjaan. Ameen'.]"

-Maatiu 6.9-13

UNIMBOTI NÍN DÌ PU KÍ FĪĪ UNILEE

An páb ki tīī-mi m ká ufiil.

Kun puee báà ŋma ŋá ikpiti ki dátin Unimbəti nyooti. –Room 3.23

M-kpitii pu ní Kriisitoo kpíì.

Di sá mín ní Kriisitoo u-ba mun kpíi binib kpitii pu. U kpíi dibaba ja ní, binib kpitii pu, ún un bí deedeeyee kpíi bin kaa bí deedeeyee pu.... -Piyeer 1 3.18

An páb ki tīī-mi m fá m-kpitii.

Mín puee, fámaan ni-kpitii kí gítímaan Unimboti cee kí wàatī ní ú kpìtī ni-kpitii koko. –Atuun 3.19

See m fōō Kriisitoo ki kii.

Ama bin koko fōō-u ki gbìl ki tiin-uee, u yāntì bidambi kpántì Unimboti biyaamu.

-Jaan 1.12

M ŋūǹ kí nīn cáá dimákal yii m ká difiil. Dimaŋfal gbanti bí u-Jipɔɔn cee ní. Un yaa fōō u-Jipɔɔnee cáá dimaŋfal....

-Jaan 1 5.12

"Ibaamon, ibaamon ní m tùkù-ni, un yaa pílfì m-boti ki fōō un túnní-mee ki kííyee kāntí dimaŋfal din kaa cáá dikuntilee, udaan kaa dāa gítī bí ibosoon ni, u nyáń ŋkúmin ki póotì dimaŋfalin." –Jaan 5.24 Published in numerous languages by World Missionary Press as God supplies funds in answer to prayer. If you would like more copies for careful distribution, please write in English. Specify which language(s) you need and how many booklets.

World Missionary Press, Inc. P.O. Box 120 New Paris, IN 46553-0120 USA

Watson Goodman dí ŋmàñ kitakaldabiki nee

Ki sá faalaa ní, baa nyáfí-ki

